

NYITOTT SZEMMEL AZ ÖNGYILKOSOKRÓL

HÓDI SANDOR: *A „meghívott” halál.*

Tanulmány az öngyilkosságról.

Forum, Újvidék, 1979.

Ki ne került volna közülünk — legalább egyszer életében — abba a csüggesztő állapotba, amikor az embernek az az érzése támad, hogy egyszeriben minden ellenére fordul, hogy a zajló eseményekkel kicsúszik a talaj a lába alól, s hogy a ránehező problémákkal nem fog tudni megbirkózni? Ki ne érezte volna ilyenkor elesettnek és emberi jó szóra, támogatásra szorulónak magát? S ha ez elmaradt, kétségbeesésben ki ne gondolt volna a legrosszabbra: hogy nincs értelme tovább vesződnie, hogy talán legjobb lenne nem is lenni?

És ha legtöbbször túl is jutnak az emberi kétségbeesésnek ezeken a mély hullámvölgyein, kit ne rázna meg, vagy kavarna fel közülünk, ha arról olvasunk, hallunk, hogy valaki idegen vagy ismerősünk — „tragikus körülmények között elhunyt”, önkézével vetve véget életének?

Ilyenkor hajlandóak vagyunk átmenetileg megfeledkezni apró-cseprő napi gondjainkról, és újra elárasztanak bennünket a kétségek: vajon miért tette, mi kényszerítette erre a végzetes lépésre? Magyarázat után kutatva, abból indulva ki, ami közismerten mindannyiunknak legtöbb gondot okoz, rendszerint azt firtatjuk, hogy a tragikus esemény háttérében nem voltak-e egzisztenciális problémák, hogy miként élt az áldozat korábban hozzátartozóival, nem érte-e munkahelyén vagy egyebütt súlyosabb következményekkel járó gáncs, sérelem...

Mivel efféle problémák — anyagi károsodás, perlekedés, válás, gáncs, sérelem — általában ott tornyosulnak a kétségbeesést kiváltó emberi életek felett, előbb-utóbb megállapodunk valamelyik vélt vagy tényleges oknál, s beérjük ezzel a magyarázattal. S ha napi gondjainkba feledkezve tovább is szőjük személyes boldogulásunk fonalát, lelünk mélyén igazi megnyugvás nincs. Hiszen alig csendesülnek el a tragikus halál kiváltotta érzelmek, közel vagy távolabb újabb tragikus

esemény hívja fel magára figyelmünket. Elmagányosodott idős emberek, pályájuk elején álló, derűsnek, törekvőnek ismert fiatalok; családban élők és elhagyottak, nők és férfiak, kétkezni munkások és iskolázottak, szegényebb sorsban élők és jobb módúak, — mindenkiből kerül erre a sötét listára.

Mi lehet a magyarázata annak a sok-sok emberi reményvesztésnek, amit az öngyilkossági statisztikai adatok tükröznek?

Emberi életünknek erre a kevésbé ismert, ám annál nagyobb érzelmi vihart kiváltó és mindenféle találgatásra, szóbeszédre okot és lehetőséget adó jelenségnek a vizsgálatára vállalkozik dr. Hódi Sándor az öngyilkosságról írt könyvében. A „*meghívott*” halál c. könyv fülszövegén a következőket olvashatjuk:

„Az Egészségügyi Világszervezet statisztikai adatai alapján megállapította, hogy a világon évente 700 000 ember követ el öngyilkosságot. Mások szerint az öngyilkosságok száma ennek a felét teszi ki. S ha a legalacsonyabb számot vesszük is, akkor is naponta körülbelül 1000 ember dobja el magát az életét. A gyászjelentések ezt leginkább így jelzik: Tragikus körülmények között...”

Hogy mi áll az öngyilkosságok háttérében, milyen társadalmi, lelki és más okai vannak e végzetes tetteknek, mi indít naponta 1000 embert arra, hogy kezét emeljen önmagára — ezekre a kérdésekre keresi a feleletet könyvében Hódi Sándor. Az öngyilkosság jelenségét sokoldalúan vizsgálja, de végleges választ nem ad, nem adhat. Mindaz, amit mond, elősegíti a megértést, ez pedig megkönnyíti, lehetővé teszi az emberi állásfoglalás kialakítását, az emberek közötti viszonyok humanizálását.

Mert a felelősség mindannyiunké...”

S ha felütjük a könyv tartalomjegyzékét, az egyes fejezetcímek — *Az öngyilkosság statisztikája, Az öngyilkosság jelensége, Az öngyilkos-*

ság társadalmi-lélektani háttere, Az öngyilkosság lényege —, valamint ezen belül a mintegy 30 címszó alapján nagyjából fogalmat alkothatunk magunknak arról, hogy milyen sok irányból s milyen körülményekkel nyúl Hódi Sándor ehhez a kérdéskörhöz.

A négy részre tagolt könyv, s ezen belül a kisebb egységek a statisztikai adatok ismertetéséből kiindulva, az öngyilkosság jelenségének leírásán és értelmezésén át a társadalmi-lélektani háttér felvázolásáig, illetve az emberi létezés társadalomfilozófiai összefüggéseinek kibontásáig — mintegy spirálvonalban haladva, rétegről rétegre az emberi létezés egyre mélyebb régióba kalauzolja az olvasót. Más szóval, párhuzamban azzal, hogy az öngyilkosság sokféle vonatkozásával és egyre elvontabb összefüggéseivel is megismerkedünk, valahogy mintha emberi életünk egésze is átértelmezésre kerülne előttünk. Ahogy az öngyilkosság megértését lehetővé tevő felismerések birtokába kerülünk, ennek előfeltételeként emberi együttélésünk sokféle titkáról lebbenti le a fátylat a szerző.

S ahogy a szerző hangvételén a hívős, tartózkodó, tudományos póz helyett érezzük azt a szenvedélyes elkötelezettséget, amellyel kiáll az életben „alul maradtak” ügye mellé, az életformát bogozó, és abban kiigazodni nem mindig tudó ember ügye mellé, ugyanúgy az olvasó sem forgathatja ezt a könyvet egykedvű szenvtelenséggel. Nemcsak azért,

mert rá kell döbennünk, hogy ezek az emberi tragédiák életformánktól, szokásainktól, magatartásunktól, egyszóval tőlünk nem teljesen függetlenek, hanem mert nem tudunk megszabadulni annak kényszerétől, hogy titokban meghányjuk-vessük magunkban kapcsolatainkat és kötődéseinket, s felülvizsgáljuk azokat a pilléreket, amelyekre inkább ösztönösen, mintsem tudatosan alapoztuk önbecsületünket és életszervezésünket...

Hódi Sándor könyve persze nem könnyű olvasmány. Nem mintha a szerző egyszerű és közérthető fogalmazását, mondatainak világos fűzését bármi kifogás is érhetné, hiszen ebben a műfajban — amely régen kialakította már a maga nehezen kísérhető „tolvajnyelvét” — érthetősége és olvashatósága példamutató.

Nagy kár, hogy megengedhetetlenül sok a könyvben az olykor kifejezetten értelemzavaró sajtóhiba. Annál is inkább, mivel itt lényegbe vágó a pontos fogalmazás, az árnyalt súlypontozás. S épp ez kíván fokozottabb figyelmet az olvasótól is, hiszen sok esetben megfelelő pszichológiai és filozófiai előképzettség híján kell ráéreznie az összefüggőségekre.

Nem regényt ajánlunk tehát olvasóink figyelmébe, amely elolvasva már csak könyvespolcok díszítő szerepét kapja, hanem egy izgalmas lélektani gyakorlatot, amely annyi szálon érint bennünket, annyi új gondolatot vet fel, hogy nyilván többször is, újra és újra elő kell majd vennünk.

KIRÁLY JÁNOS

A GYERMEKÉLET SOKSZÍNŰ RAJZA

URBAN JÁNOS: *Sziromfészek*.
Életjel Könyvek 17. Szabadka, 1979.

A *Sziromfészek* Urbán János második gyermekelbeszélés-kötete. Az első, az *Ajándék* (1972), olyan elbeszélések gyűjteménye, amelyekben az író gyermekkori élményeit idézi fel. Olyan történetek ezek, amelyeknek a

cselekménye nemcsak időben kötődik a múlthoz, de térben is általában a szerző szülőföldjén, a Tisza mentén játszódik le. Így ezek az írások lírai hangulatú reflexiók a gyermekkoráról.